

Oslo

UTESEKSJONEN

Åpne rusmiljø i Oslo sentrum sommeren 2020

En systematisk telling av antall personer i de åpne rusmiljøene i Brugata/Storgata, nedre del av Akerselva, Urtegata og Vaterland

Innhold

Forord	3
1.0 SAMMENDRAG	4
2.0 GJENNOMFØRING AV SOMMERTELLINGEN.....	5
2.1 Hvem utfører tellingen?	5
2.2 Hvor teller vi?.....	5
2.3 Hvem teller vi?	9
2.4 Når teller vi?.....	9
2.5 Telleskjemaet.....	10
2.6 Antall tellinger utført.....	10
2.7 Vi presenterer gjennomsnittstall.....	11
2.8 Metodiske begrensninger	11
3.0 RESULTATER 2020	12
3.1 Økning i antall personer i åpne rusmiljøer – en tendens som fortsetter.....	12
3.2 Tall for områdene – 2019 og 2020	13
3.3 Unge voksne mellom 18 og 25 år i rusmiljøene.....	13
3.4 Unge voksne i de ulike rusmiljøene	14
3.5 Unge voksne fordelt på kjønn.....	15
3.6 Mindreårige i rusmiljøene.....	16
3.7 Utviklingen av åpne rusmiljø fra 2004 til 2020	17

Forord

Velferdsetaten ved Uteseksjonen har utført årlige systematiske tellinger i de åpne rusmiljøene i Oslo sentrum siden 2004. Tellingene viser at omfanget av åpne rusmiljø har variert mye, og de har vist at det har vært endringer i hvilke områder i sentrum som vi kan karakterisere som åpne rusmiljø. De siste ni årene har tellingene dokumentert at åpne rusmiljø hovedsakelig forekommer øst i sentrum. Det er i Brugata/Storgata, Vaterland og områdene i nedre del av Akerselva vi finner det vi kaller åpne rusmiljø i Oslo sentrum. Urtegata har også fremstått som et åpent rusmiljø (på dagtid) de siste årene.

Det finnes også andre områder både i sentrum og i bydelene som er kjente oppholdsbruks- og omsetningssteder for innbyggere i og besøkende til Oslo med rusproblemer. Sommertellingen gir altså ikke et nyansert bilde av den totale situasjonen i hele Oslo med hensyn til åpenlys kjøp, salg og bruk av illegale rusmidler ute i det offentlige rom. Det meste av kjøp, salg og bruk av illegale rusmidler skjer i skjul og andre steder enn i Oslo sentrum.

Selv om sommertellingen ikke er å regne som forskning, er omfang av tellinger og gjennomføringsmåte såpass systematisk at vi mener resultatene gir et godt bilde av omfanget og utviklingen i de åpne rusmiljøene.

Denne rapporten gir en oppsummering av tall og funn for sommeren 2020. Vi viser hvor mange personer i snitt vi teller på dag og kveld i de ulike områdene. Vi ser også på hvordan utviklingen generelt har vært i åpne rusmiljø de siste årene. Vi har egne tall på aldersgruppene under 25 år samt mindreårige.

Det er Robert Sannes og Martin Steenland Gulbrandsen som har hatt hovedansvaret for å samle inn og bearbeide tall fra tellingene, samt å skrive denne sluttrapporten. Tellingene er gjennomført mandager, onsdager og fredager på faste tidspunkt på dagtid og kveldstid av erfarne oppsøkende medarbeidere som kjenner de åpne rusmiljøene.

Kontaktpersoner:

Børge Erdal (leder, Uteseksjonen): tlf. 913 40 462

borge.erdal@vel.oslo.kommune.no

Martin Steenland Gulbrandsen (miljøterapeut, Uteseksjonen): tlf. 913 65 539

martin.gulbrandsen@vel.oslo.kommune.no

1.0 SAMMENDRAG

Rapporten tar for seg antall personer i de geografisk avgrensede områdene vi definerer som åpne rusmiljøer i Oslo sentrum. Formålet med tellingen er å få en bedre oversikt over de åpne rusmiljøene. Det er et uttalt mål å redusere åpne rusmiljøer og det kan være delte meninger om hvorvidt de øker eller ikke. Denne systematiske tellingen gir oss en indikator på hvordan utviklingen er med tanke på antall personer som frekventerer rusmiljøene. Den er også et verktøy for å fange opp og dokumentere endringer.

Områdene har åpenlyse innslag av bruk, kjøp og salg av illegale rusmidler, og flere lavterskel hjelpetilbud for målgruppen finnes i nærheten. Områdene som telles er Storgata/Brugata, Vaterland, Akerselva (nedre) og Urtegata. Det er viktig å understreke at områdene som telles ikke framstår som ett samlet miljø. Alle områdene har sine særtrekk og brukere, og samtidig beveger personer seg mellom miljøene. For å få et klarest mulig bilde av hva tallene kan si, og hva de ikke sier noe om, må rapportens del om hvordan tellingen er gjennomført leses.

- Årets tall viser at de åpne rusmiljøene samlet sett øker i antall personer. Akerselva utgjør nå et sammensatt åpent rusmiljø med tanke på alder, type rusmidler, og personenes tilknytning til ulike rusmiljøer. I år er det her vi ser den største økningen. Tendensen mot et sammensatt og godt etablert rusmiljø fortsetter.
- Storgata/Brugata er som tidligere år det største rusmiljøet i antall personer, og det er en stadig økning av antall personer som inngår i tellingen.
- I Urtegata ser vi i år en nedgang, på kveldstid er det fortsatt ikke noe rusmiljø her.
- Tallene for aldersgruppen 18-24 i Oslos åpne rusmiljøer øker. Økningen er ikke stor sammenlignet med tallene fra 2019, men denne tendensen har vi også sett de foregående fire årene.

- I fjor så vi en økning av antall mindreårige i tilknytning til rusmiljøene, da spesielt Vaterland. I år teller vi færre mindreårige enn før 2019, og tallene viser at fjorårets store økning ikke vedvarer.

2.0 GJENNOMFØRING AV SOMMERTELLINGEN

2.1 Hvem utfører tellingen?

Uteseksjonens oppsøkere utfører tellingen. Det er mange som er involvert, noe som kan medføre en mulighet for ulik praksis. Derfor instrueres alle oppsøkere i hvem og hvor vi teller før sommertellingene settes i gang. Miljøene og områdene er allerede godt kjent da Uteseksjonen utfører store deler av det daglige oppsøkende arbeidet i områdene. Det profesjonelle "oppsøkerblikket" bidrar til sikrere identifikasjon av målpersoner under tellingene. «Oppsøkerblikket» erverves gjennom kunnskap og erfaring. Det handler i praksis om hvordan vi leser omgivelser og personer som oppholder seg i våre arbeidsområder. Klær, utseende, kroppsspråk, blikk, personens interaksjon med omgivelsene og andre aktører, er noen indikatorer som kan ligge til grunn når vi skjønnsmessig vurderer hvem som hører inn under målgruppen. Oppsøkerne arbeider alltid parvis, noe som er med på å gjøre tellingene mer pålitelige.

2.2 Hvor teller vi?

Ulike grupperinger bruker de ulike områdene, og samtidig beveger de ulike grupperingene seg mellom områdene. Rusmiljøene er ikke konstante. I årets sommertelling har vi telt i følgende områder:

‘Storgata/Brugata’ teller vi fra krysset Brugata – Stenersgate (7-Eleven) opp til krysset Storgata – Brugata (Gunerius Senter), så Storgata videre bort til krysset Storgata – Hausmansgate (Prindsen Mottakssenter) og et kvartal ned Hausmannsgate (til Røde Kors/PRIO). Dette området har etablert seg som det største åpne møtestedet når det gjelder kjøp og salg av illegale rusmidler, samt bruk. Det fungerer

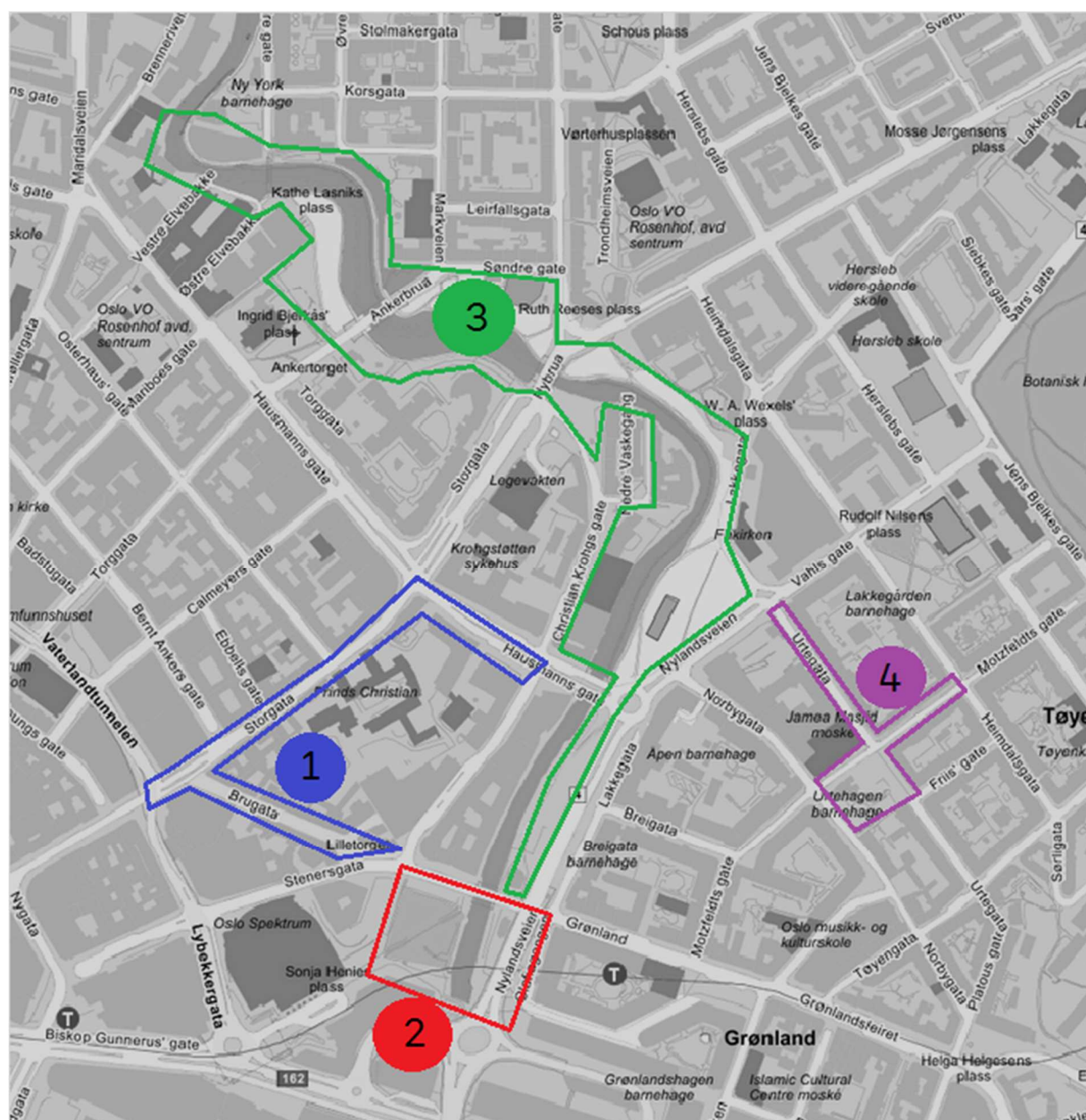
også som en sosial arena for noen av de samme personene. De vi teller i dette området tilhører det som omtales som det «tunge» rusmiljøet som tidligere har hatt tilhold nærmere Jernbanetorget («Plata») og Skippergata. Av tilbud for målgruppen finner vi her Prindsen Mottakssenter med blant annet brukerrom og utdeling av brukerutstyr og Evangeliesenteret med spisested og matutdeling. Denne sommeren har brukerrommet vært stengt og annet tilbud vært begrenset grunnet Covid-19.

‘Vaterland’ teller vi i Vaterlansparken ved Plaza, området rundt Riverside ungdomsklubb og T-bane nedgangen. Det som er spesielt fremtredende her er unge norske selgere med etnisk minoritetsbakgrunn. Vårt inntrykk er at dette i hovedsak er unge menn som ikke framstår som intensive brukere av tunge rusmidler. Vi erfarer at kjøp, salg og bruk av cannabis er vanligst. Kjøpere oppholder seg som oftest ikke i dette området over tid, men er hurtig inn og ut etter at handel er avsluttet. Videre blir området brukt av grupper med voksne menn som er der for å drikke alkohol og sosialisere. Vi ser også at personer fra miljøet i Brugata/Storgata bruker området til kjøp, salg og bruk av rusmidler eller som en sosial arena.

‘Akerselva’ omfatter elva på begge sider av elva fra Olafiaparken (nytt skateanlegg) bak «Stargate» til Brenneriveien 9 («Blå»). Dette er et område som er i bruk av ulike grupperinger. Kanskje er det i år mer sammensatt enn tidligere år. Det har også blitt mer bruk av tyngre rusmidler de siste fem årene. Samme områder brukes til sosialisering. Under Hausmannsbru, ved «Elgsletta», Ankerbrua, og ved parkområdet bak Kulturkirken Jakob, er alle steder det jevnlig foregår injisering og annen type bruk. Personer som bruker disse stedene har som oftest en tilknytning til miljøet i Storgata/Brugata. Tidligere år har vi sett at personer som på dagtid oppholder seg i Urtegata trekker til Akerselva på kveldstid etter at Fyrlyset har stengt. Grunnet Covid-19 har Fyrlyset (et lavterskeltilbud fra Frelsesarmeen) stengt sin ordinære drift i Urtegata og drevet matutdeling på «Elgsletta». Det blir også brukt av voksne menn som drikker alkohol og sosialiserer. Unge menn med minoritetsbakgrunn, som vi først og fremst ser ved Vaterland, benytter også nedre del av Akerselva til salg og bruk av

rusmidler. I år har spesielt Olafiaparken tiltrukket seg unge menn for handel og bruk av cannabis.

‘Urtegata’ telles fra veisperringen utenfor Urtegata 9 til Urtehagen barnehage. Her telles også parkområdet rundt barnehagen og deler av Motzfeldtsgate (fra Heimdalsgata til Nordbygata). Området telles for fjerde året på rad, fordi vi har sett et betydelig antall personer fra rusmiljøene som oppholder seg utenfor Frelsesarmeens tiltak Fyrlyset i Urtegata og i parkområdet rundt Urtehagen barnehage. I år har Fyrlyset vært stengt grunnet Covid-19. Området utenfor Fyrlyset fungerer som en salgsarena for illegale rusmidler samt bruk av alkohol og cannabis. Personer som oppholder seg her er i hovedsak godt voksne menn, og noen kvinner.

Figur 1 *telleområder 2020; 1 Brugata/Storgata, 2 Vaterland, 3 Akerselva (nedre del) og 4 Urtegata.

2.3 Hvem teller vi?

Innenfor de definerte geografiske områder teller vi alle som har en tilknytning til de åpne rusmiljøene. Vi vurderer da hvorvidt personene vi observerer har tilknytning til rusmiljøene enten ved kjøp, salg og/eller bruk av rusmidler. Personer vi vet er en aktiv del av rusmiljøet og som befinner seg i rusmiljøet blir da telt selv om de ikke på det daværende tidspunktet er synlig ruset eller kjøper/selger rusmidler.

Alle personer i Uteseksjonen sine målgrupper inngår i tallene som presenteres. Også utenbys tilhørende og utenlandske personer med begrensede rettigheter, folk som oppholder seg ulovlig i Norge eller som er her som turister, og som er involvert i kjøp, salg og/eller bruk av rusmidler i de utvalgte områdene.

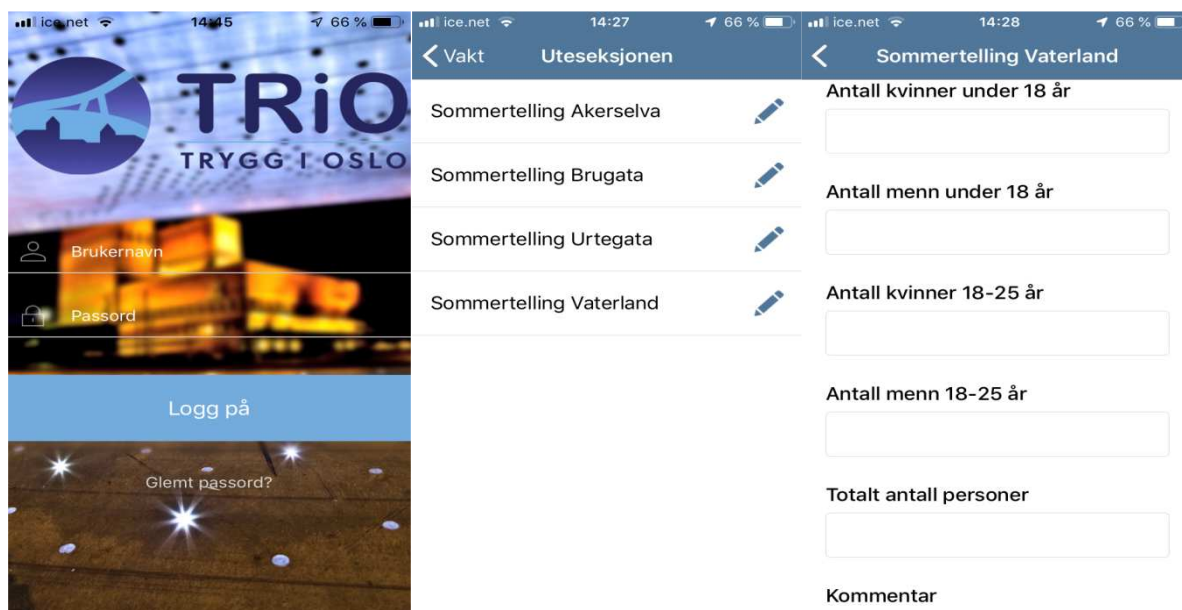
I tillegg til et totalantall, teller vi antall personer som er under 18 år, og mellom 18 og 25 år. Dette gjøres på grunnlag av vår kjennskap til de personene som telles eller en antatt alder. For personer under 25 år registrer vi også kjønn.

2.4 Når teller vi?

Tellinger gjennomføres hver mandag, onsdag og fredag, på dagtid mellom klokken 14 og 15, og på kveldstid mellom klokken 20 og 21. Vi teller i hele juni, juli og august.

2.5 Telleskjemaet

De siste tre årene har vi digitalisert sommertellingen. Dette er gjort med applikasjonen TRiO (Trygg i Oslo). Vi fyller inn antallet vi har telt i områdene. I menyen er det valg for kommentarer og om politiet var tilstede. Skjemaet blir lagret i en portal som krever spesiell innlogging. Der kan vi finne igjen tallene som er dato og tidsstemplet.

Figur 2 *vi ser innloggingssiden, de forskjellige områdene som telles, og kategoriene som telles.

2.6 Antall tellinger utført

Antall utførte tellinger i 2019				
	JUNI	JULI	AUGUST	Sum
Dag	12	13	12	37
Kveld	13	14	12	39
Sum	25	27	24	76

Figur 3 *Antall tellinger gjennomført per måned, og fordelt på dag og kveld. Og totalt antall tellinger.

2.7 Vi presenterer gjennomsnittstall

Tallene i denne rapporten er gjennomsnittstall for antall personer observert i miljøene. Vi regner ut gjennomsnittstallene for hver måned ved å summere antall telte personer i et område, og dele dette tallet på antall gjennomførte tellinger i samme område. Tallene blir rundet av til én desimal. Bruk av gjennomsnittstall gjør det enklere å sammenlikne tallene fra år til år da antall gjennomførte tellinger varierer.

2.8 Metodiske begrensninger

Tallene fra de ulike tellingene kan karakteriseres som «øyeblikksbilder» i valgte områder. Variasjoner i tellemåte og områder gjør at man må tolke tallene med varsomhet. Vi velger å bruke dem som utgangspunkt for å kunne si noe om tendenser i områdene sammenliknet med tidligere år.

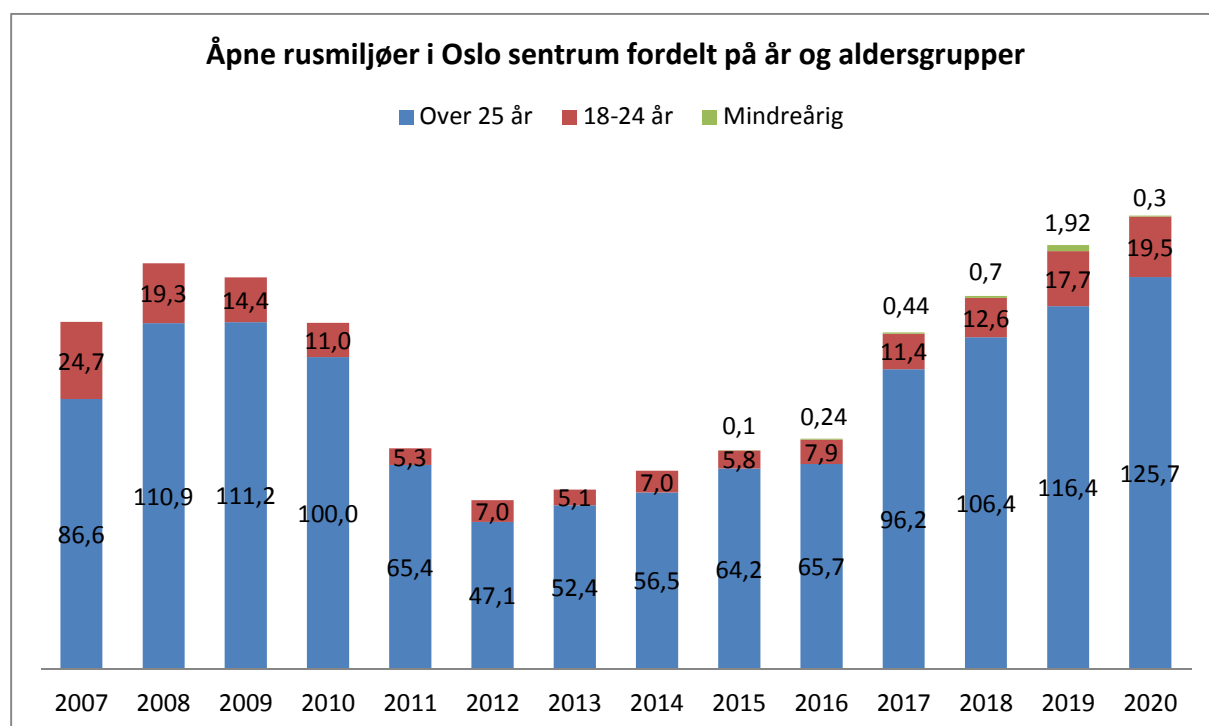
Vi forsøker å tilpasse områdene vi teller ettersom miljøene flytter på seg. Om et nytt område fremgår som et aktuelt sted for kjøp, salg og bruk av rusmidler vil det først oppdages i det ordinære felttoppsøkende arbeidet. Det vil så gjøres en vurdering før området eventuelt vil inngå i valgte områder for sommertellingen. I perioder et rusmiljø forflytter seg geografisk vil det være mer utfordrende få antall personer med i tellingene. Spesielt Politiets tilstedeværelse og værforhold påvirker antall personer i et område.

Tellingene gir bare delvis kunnskap om miljøenes sammensetning. Vi får ikke kunnskap om det er de samme personene eller om det er forskjellige personer som befinner seg i de ulike områdene på dag og kveld. Sammenliknet med oppsøkernes miljøbeskrivelser, ser vi også at det ikke er alle bevegelser eller grupperinger som fanges opp av tellingene. Faktorer som ulike arrangement i områdene og andre aktørers tilstedeværelse og tilbud i områdene (matservering) vil også kunne påvirke tallene som presenteres.

3.0 RESULTATER 2020

3.1 Økning i antall personer i åpne rusmiljøer – en tendens som fortsetter

Årets tall viser at tendensen med et økende antall personer tilknyttet de åpne rusmiljøene i Oslo sentrum fortsetter. Årets totale gjennomsnittstall for alle områdene er 145,5. Siden den brå nedgangen i 2011, da Sentrumssatsningen¹ begynte, viser tallene at det har vært en økning i antall telte personer for hvert år siden 2012. Økningen har vært jevn år for år. Den mer markante økningen i 2017 kan delvis komme av at [Urtegata ble tatt med i tellingen etter at det fra 2016 var en sterk økning i antall personer her](#)². En viktigere årsak har vært politiets manglende systematiske tilstedeværelse som følge av omorganisering og bortfall av en spesiell innsats overfor åpne rusmiljø. Tallene for aldersgruppen 18-24 år utgjør mindre del av totalen, men vi ser at det er en økning. Det daglige gjennomsnittstallet for 2020 er 145,5 personer.

Figur 4 *Samlet tall for telling gjennomført Storgata/Brugata, Vaterland, Akerselva (2007-2020) med sentrum (2007-2015) og Urtegata (2017-2020)

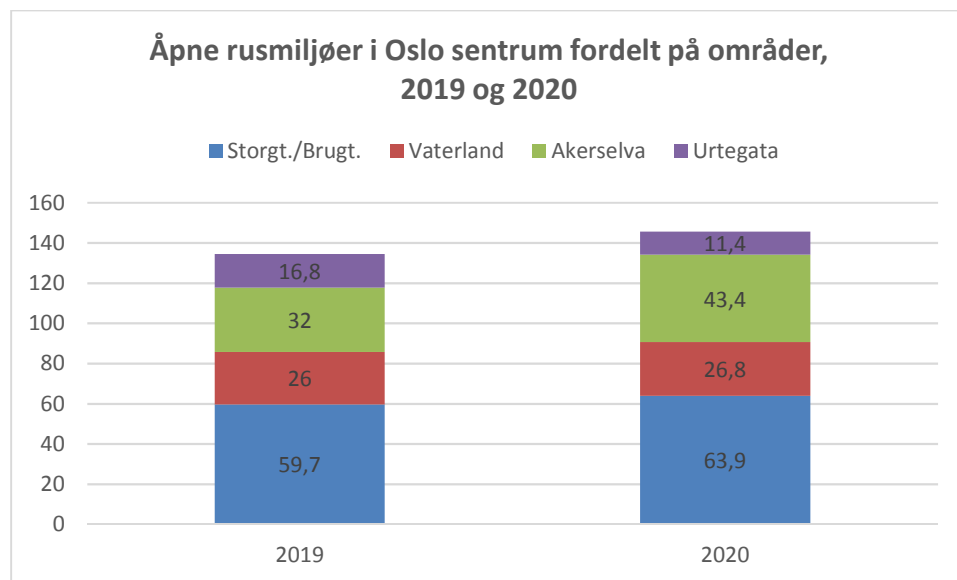
¹ Sentrumssatsningen er en helhetlig strategi for å redusere åpne rusmiljø i Oslo sentrum og gi bedre hjelp til personer som er en del av miljøene. Satsningen innebærer et forpliktende samarbeid mellom kommune, politi og ideell sektor, og bygger på erfaringer fra 5 europeiske byer.

² Kartlegging av Urtegata og Lakkegata (Velferdsetaten ved Uteseksjonen, 2016)

3.2 Tall for områdene – 2019 og 2020

Den klareste tendensen til økt antall personer finner vi i området Akerselva.

Også i Storgata/Brugata ser vi en økning, men den er ikke like stor. I Urtegata ser vi en nedgang. På Vaterland er årets tall nesten likt som i 2020.

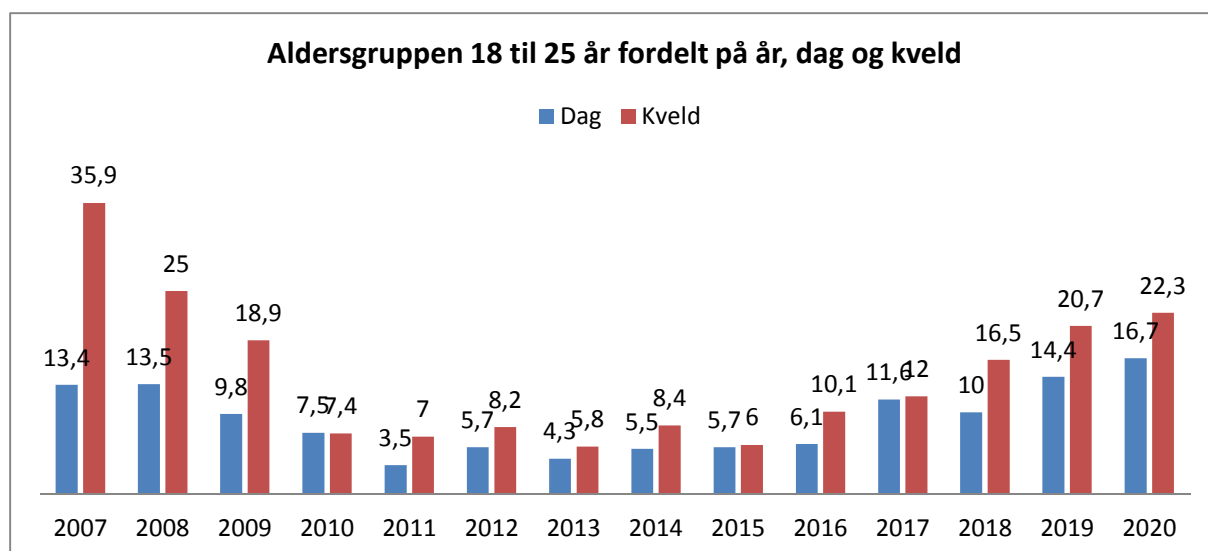

Figur 5 *Gjennomsnittstall for de ulike områdene, i 2019 og 2020

3.3 Unge voksne mellom 18 og 25 år i rusmiljøene

Årets tendens med økende tall er også gjeldende for unge voksne under 25 år.

Tellingene fra Urtegata, Vaterland, Akerselva og Storgata/Brugata viser at det er en økning av unge under 25 år som oppholder seg i åpne rusmiljøer. Det kommer også frem at det er flere unge voksne i tilknytning til rusmiljøene på kveldstid sammenlignet med tallene på dagtid.

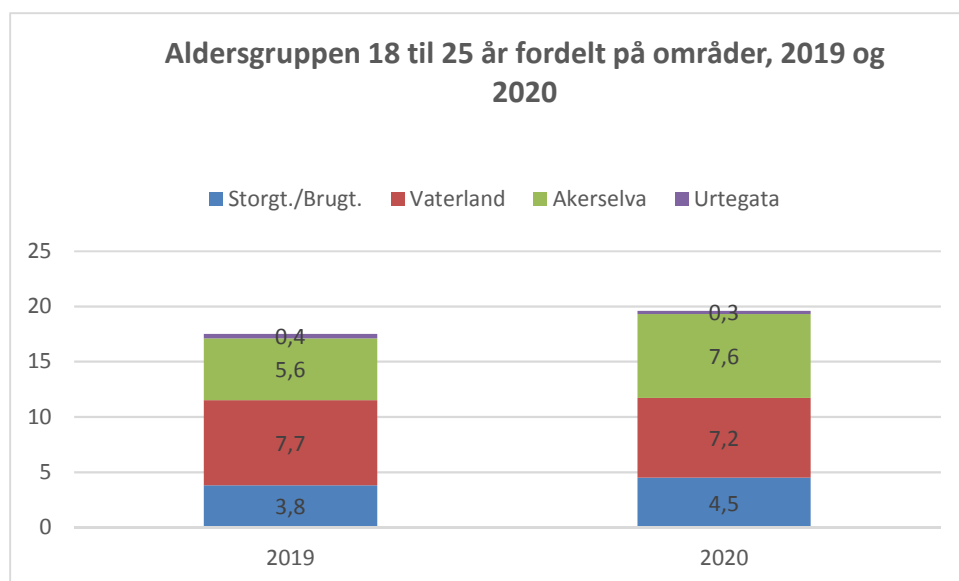
Figur 6 *Telleområder Storgata/Brugata, Vaterland, Akerselva (2007-2020) med sentrum (2007-2015) og Urtegata (2017-2020)

3.4 Unge voksne i de ulike rusmiljøene

Gruppen unge voksne fordeler seg ikke likt i de ulike områdene. Det telles flest i aldersgruppen 18-24 år i områdene Akerselva og Vaterland. Tallene for 2019 viser det samme. Både Vaterland og nedre del av Akerselva brukes av unge voksne involvert i omsetning av illegale rusmidler, spesielt cannabis, og sosialisering.

I det «tunge» rusmiljøet, altså området Storgata/Brugata, telles det også unge voksne. Tallene er lave, og vi kan ikke legge for mye i den økningen som vises. For en del unge voksne er ikke dette miljøet like attraktivt for sosialisering og dermed er det rimelig å anta at de heller ikke oppholder seg i dette geografiske området over lengre tid. Dette vil kunne føre til at antall telte kan være lavere enn den reelle tilstedeværelsen av unge voksne i området.

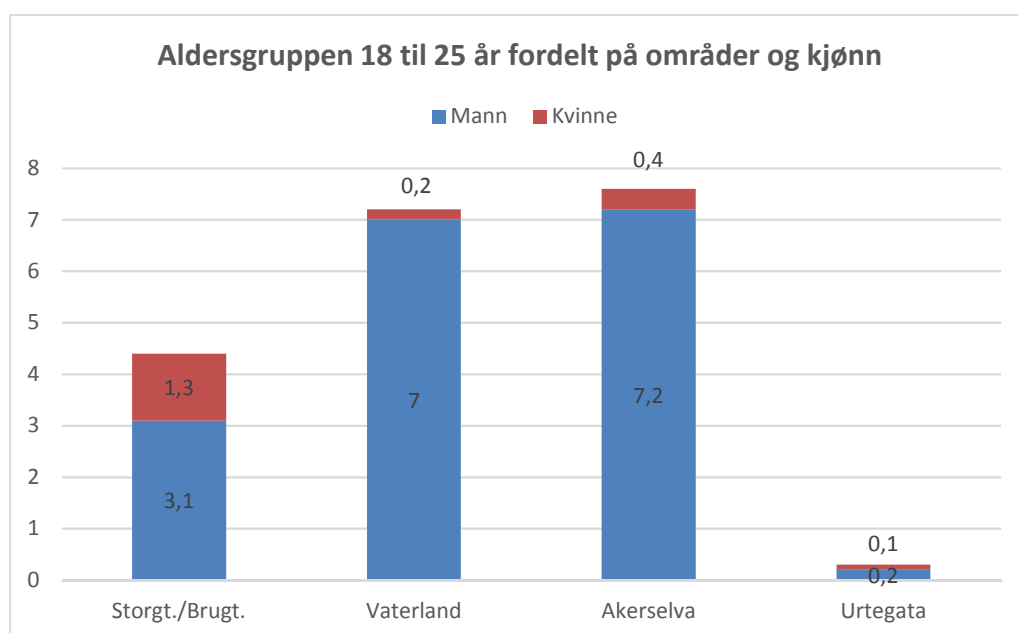
Urtegata er et sted vi sjelden møter unge voksne. Tallene her er svært lave.

Figur 7 *Gjennomsnittstall aldersgruppen 18-24 år for de ulike områdene, 2019 og 2020.

3.5 Unge voksne fordelt på kjønn

Årets tall fordelt på kjønn er relativt lik tidligere år. På Vaterland og Akerselva er det nesten utelukkende unge menn. I Storgata/ Brugata er det også kvinner, men det er flest menn. Unge voksne tilhørende åpne rusmiljøer i Oslo sentrum er altså i all hovedsak menn.

Figur 8 *Gjennomsnittstall for hele aldersgruppen 18-24 år i de ulike områdene for sommeren 2020, fordelt på kjønn.

3.6 Mindreårige i rusmiljøene

Selv om omfanget av mindreårige utgjør en liten andel av det totale antall personer i de åpne rusmiljøene, er det likevel svært bekymringsfullt for de få det gjelder.

Uteseksjonen melder rutinemessig bekymring for mindreårige i åpne rusmiljø til lokal barneverntjeneste. Mindreårige som Uteseksjonen møter er en sammensatt gruppe. Det kan være ungdom som er på rømmen fra barneverninstitusjoner, tilhører de ulike bydelene eller er utenbys fra, og som oppholder seg i Oslo sentrum. Enkelte av disse ser vi dukker opp i rusmiljøene.

I 2019 var det en markant økning, og det ble telt tilstedeværelse av mindreårige 155 ganger i løpet av de tre månedene. Tilsvarende tall i 2018 var 56, og 34 i 2017. I 2020 er det telt mindreårige 17 ganger. Det understrekes at dette er tall for mindreårige som påtrufne og ikke unike individ.

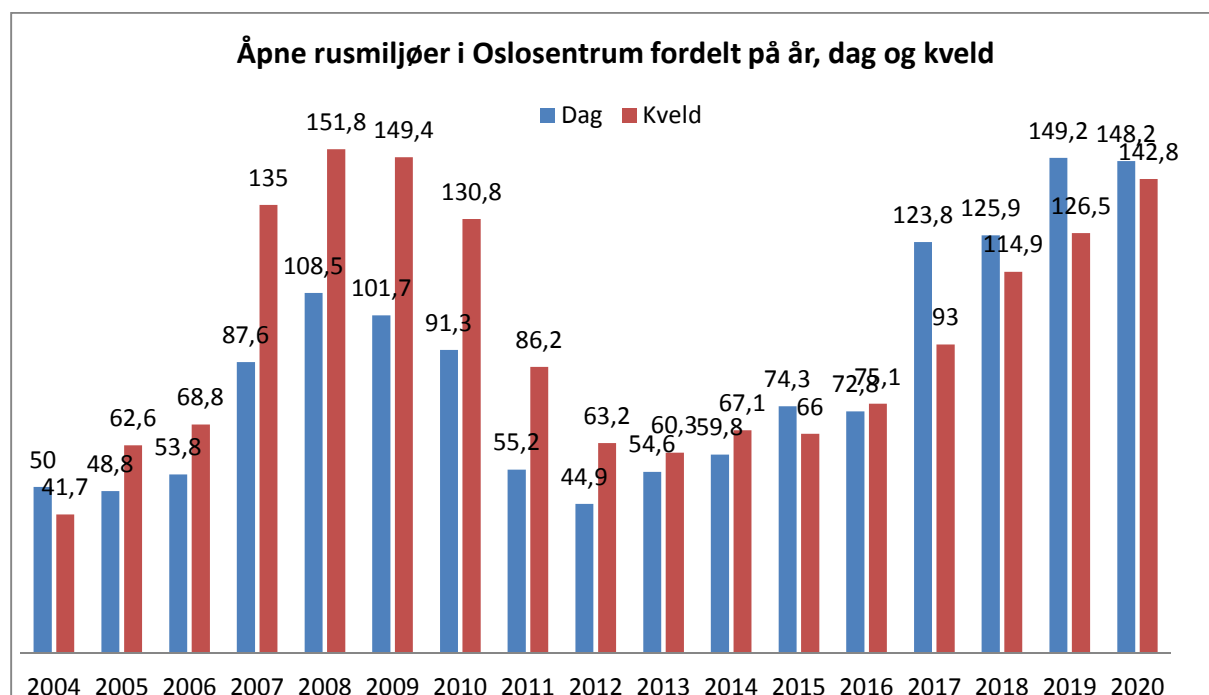
Under «øyeblikksbildene» denne sommertellingen gir har vi totalt telt tilstedeværelse av mindreårige 6 ganger på Vaterland, 11 ganger ved Akerselva, 0 ganger i Storgata og 0 ganger i Urtegata.

3.7 Utviklingen av åpne rusmiljø fra 2004 til 2020

Som det fremgår av figur 9 nedenfor har åpne rusmiljø i Oslo sentrum variert i omfang. Årene vi har hatt lavest snitt-tall (+50) er 2004 da det ble iverksatt en større politiaksjon («Plata»-aksjonen) og etter 2011 da sentrumssatsningen startet. Rundt 2008/2009 har vi hatt snitt-tall på 125 – 130 personer, mens vi altså når et snitt-tall på 145,5 i 2020. Snitt-tallene har økt år for år siden 2012.

De siste fire årene ser vi at tallene har vært høye og er omtrent på samme nivå med tallene på kveldstid i perioden 2007 til 2010. Den største forskjellen mellom disse to periodene er at det de siste fire årene telles det flere personer på dagtid. Noe av dette kan skyldes at det i Urtegata har utviklet seg et stort åpent rusmiljø på dagtid særlig siden 2016. Som tidligere presisert er dette et område som nesten utelukkende brukes på dagtid.

I perioden 2011 til 2015/16 var ikke det geografiske området der det «tunge» rusmiljøet befant seg like konstant og begrenset som i de siste årene. Man kan si at miljøene slik de fremstår i dag har befestet seg i områdene øst i sentrum. Samtidig viser årets sommertelling at tendensen er at de åpne miljøene i Oslo sentrum vokser i omfang.

Figur 9*Samlet tall for sommertellingene gjennomført 2004-2020.

